

De talán ezeket mégsem lehet külön tájakká minősíteni, mert mégiscsak más a táj és más a termőhely. Arranézve, hogy mi a mezo- és mikroklima fogalma, a vélemények eltérők, ezért fölöslegesnek tartom az erre irányuló magyarázatást. Hogy tájaim elkülönülését az éghajlat és a differenciáló fafajok mennyiben igazolják, az dolgozatomból kitűnik.

Tudom, hogy minden új és alapvető törvényszerűség megállapítása, rendszerezés stb. kritikának van kitéve, mert az igazságot és a tudományt nem mindig könnyen fogadják el. De hiba lenne ezért semmit sem kezdeményezni. Lelkiismeretem nyugodt abban, hogy erdőterjedésszerem és a tájak jellemzése legalább annyira alapszik természettudományi törvényszerűségeken és korszerű ismereteken, mint másoké, de abban is, hogy a gyakorlat részére nem megalapozatlan, áttekinthetetlen és mechanisztikus rendelkezéseket ad, hanem világos, és logikus útmutatásokat, tanácsokat.

Nekem a dolgozatomban közöltekkel csak egy célom van. Közkinccsé tenni kutatásaim, tapasztalataim és megállapításaim eredményeit, amelyeket a földrajzi, éghajlattani, növényföldrajzi és erdészeti ismeretek mai állása alapján — legjobb tudásom szerint — állítottam össze, hogy ezek felhasználásával erdész szakembereink a magyar erdőket jobbá és termelőképesebbé tegyék. Meggyőződésem, hogy ezt a célt el is érem.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Soó Rezső: Növényföldrajz, 1945. — 2. Soó Rezső: Növényföldrajz, 1953. — 3. Rubner: Die pflanzengeograph. Grundlagen des Waldbaues, 1953. — 4. Braun—Blanquet: Pflanzensozologie, 1951. — 5. Soó R.: Magyarország erdőtársulásai (Az Erdő, 1960, 9. sz.). — 6. Magyar P.: Alföldfásítás I., 1960. — 7. Babos I.: Magyarország tájbeosztásairól (Az Erdő, 1961. 5. sz.). — 8. Soó R.: Magyarország új florisztikai-növényföldrajzi felosztása (MTA. Biol. Csop. Közl., 1960. 4. köt. 1—2. sz.). — 9. Knapp: Die Pflanzengesellschaften Mitteleuropas, 1948. — 10. Haracsi L.: Hazánk term. erdőtípusai (Erdészettud. Közlemények, 1958, 1. sz.). — 11. Fekete—Blattny: Fák és cserjék elterjedése a magyar állam területén, 1913. — 12. Magyarország Éghajlati Atlasza, 1960.

Erdei- és feketefenyveseink magassági-termőhelyi osztályozómércéje

Dr. MAGYAR JÁNOS

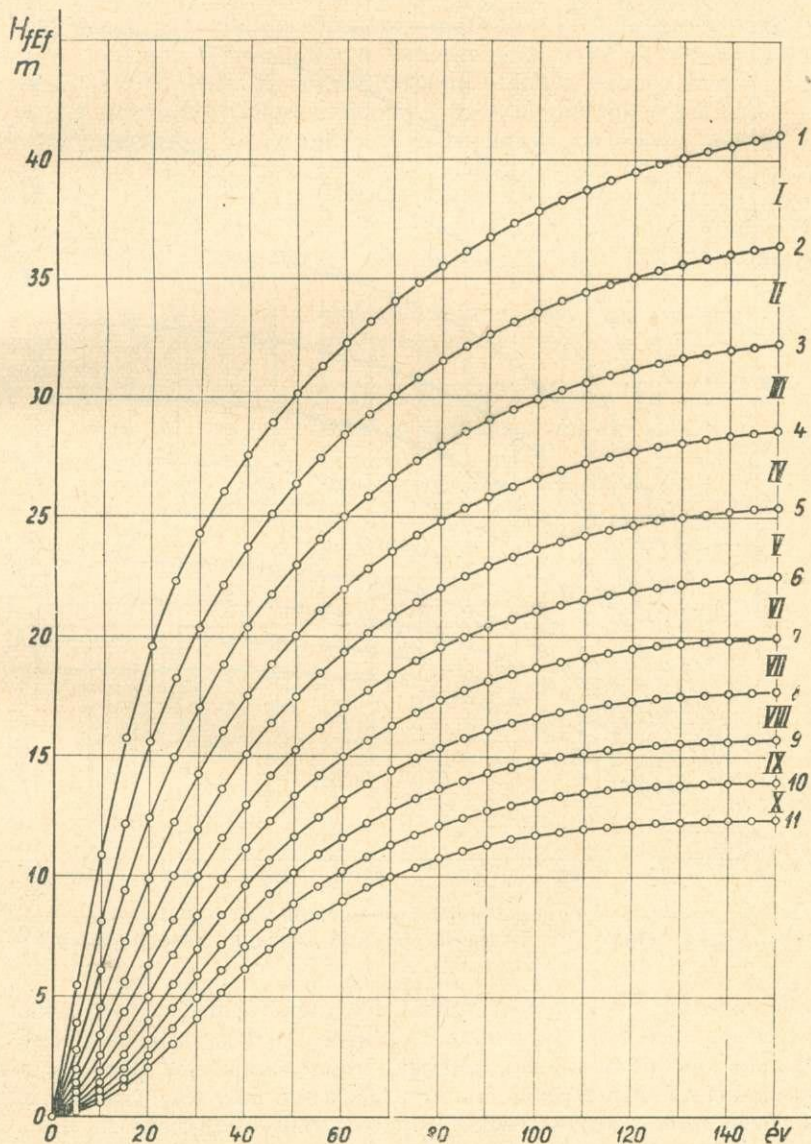
A közelmúltban egy egészen rövidre fogott cikk keretében (1) bemutattam néhány ábra segítségével, hogy a leggyakrabban előforduló fenyőinknek, illetve fenyveseinknek az átlagmagassági szórásmezeje a valóságban mennyire más, mint ami ilyen címen egyikükre s másukra az erdőrendezési gyakorlatunkban jelenleg használatos, lényegében Greiner-féle (2) fatermési táblák adatai alapján megszerkeszthető. A valóságnak megfelelő szórásmezők a szóbanlevő táblák felőltre mezőknél általában tágabbak. Hazánkban nagyobb, de kisebb átlagmagasságú erdei, fekete-, luc- és vörösfenyvesek is vannak mint amilyeneket (azonos életkor feltételezésével) a Greiner-féle fatermési táblák sejtetnek.

Mi következik ebből?

Mindenekelőtt az, amit erdőrendezőink már évek óta tapasztalatból tudnak és hangoztatnak is: fenyveseink jó részét nem lehet a Greiner-féle táblák alkalmazásával termőhelyileg a kellő mértékű megkülönböztetéssel osztályozni. Azután — éppen emiatt — a fatömegük számbavétele és a folyónövedékük előirányozása, sőt a gyérítésük megtervezése körül is mutatkoznak az üzemtervek készí-

tése során helytel-közeli olyan gondok-bajok, amelyeket bizony célszerű volna elhárítani. Nyilvánvaló, hogy új, a mi viszonyainknak jobban megfelelő fatermési táblákra volna már szükségünk.

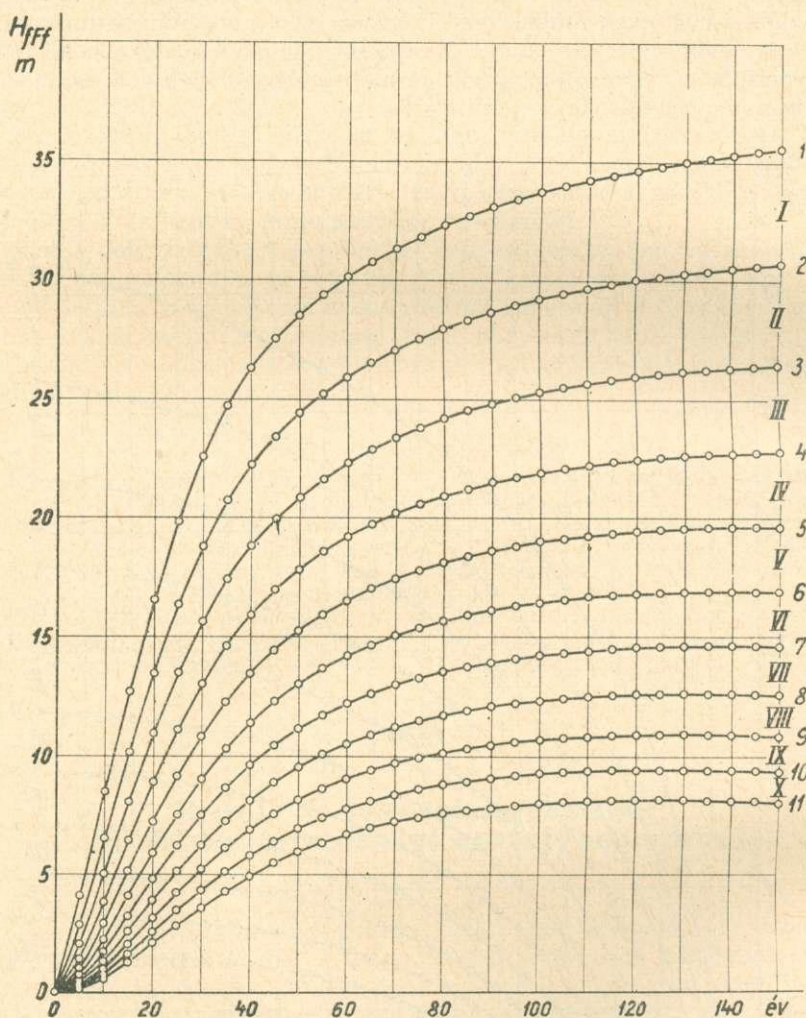
Csak hogy ilyeneket szerkeszteni — mégpedig nem is egy, hanem mindjárt több fafajra — nem valami rövid idő alatt megoldható feladat; addig, amíg ezen túl leszünk, még évek múlhatnak el. Éppen ezért nem húnyhatunk szemet az előtt a tény előtt sem, hogy fenyő-fatermési tábláink fogyatékosai hátráltatják, nehezítik az egyes fenyőfajok termőhelyi igényének a behatóbb felderítésére irányuló kutatásokat is.

1. ábra. Erdeifenyveseink magassági (termőhelyi) osztályozómércéje. Abszcissza: életkor (év). Ordináta: H_{fEf} = biológiai felsőmagasság (m)

Meggyőzően tudná ezt véleményem szerint *Vlaszaty* Ödön bizonyítani a nyír-
ségi és a Duna—Tisza-közi homokon tenyésző erdei- és feketefenyvesekre nézve
néhány évvel ezelőtt végrehajtott ilyen természetű vizsgálatait alapján (3).

Az egyes fafajok termőhelyi igényének a felderítésére irányuló kutatások
sikerességének az egyik alapvető feltétele ugyanis éppen az, hogy a kutatók leg-

2. ábra. Feketefenyveseink magassági (termőhelyi) osztályozómércéjz.
Abszcissza: életkor (év). Ordináta: H_{FF} = biológiai felsőmagasság (m)

elsősorban azokat a termőhelyeket tárják fel, illetve ismerjék meg a kellő rész-
letességgel, amelyeken a fák életkorához képest a legmagasabb, tehát termő-
helyileg a legjobb állományokat találják. Mindenekelőtt az ilyen termőhelyek
tulajdonságainak az ismeretében állapíthatják aztán meg bizonyos elemző egybe-
vetések révén azokat az eltéréseket, amelyek más esetekben (de azonos koru
fáknál) a kisebb magasságok előidéző okának bizonyulnak.

De hogyan kövessék kutatóink ezt a gondolatmenetet, illetve hogyan tartsák

be ezt a munkarendet, ha fenyveseink, illetve fenyőink termőhelyi minősítésére nem állnak rendelkezésükre országos viszonylatban megfelelő osztályozó-mércék?

Ezen a hiányosságon igyekszem most segíteni az erdeifenyő és a feketefenyő tekintetében.

A fenyők közül hazánkban köztudomás szerint a legszélesebb körben az erdeifenyő természetű, s a növekvése és fejlődése, a fatermésének mennyisége és minősége, a termőhelyi igénye stb. szempontjából leginkább a feketefenyővel szoktuk összehasonlítani. Úgy gondolom tehát, hogy ez a két fenyőfaj, amelyre nézve az idevágó vizsgálataim eredményei közül az országos viszonylatban megfelelő magassági (termőhelyi) osztályozó-mércéket a leghamarább indokolt nyilvánosságra hoznom. A feketefenyő vonatkozásában természetesen külön súlyt ad ennek a 34/1960. (Erd. É. 40) OEF számú utasítás, és még az a körülmény is, hogy erre a fenyőkre tulajdonképpen fatermési táblánk egyáltalában nincs.

Persze már eléggé régóta felismert tény, hogy a termőhely termőerejét a faállomány átlagmagasságánál a biológiai felsőmagassága hűbben jellemzi (4: 15. old., és 5). Így a szóbanlévő osztályozó-mércéket (az életkor függvényében) mind az erdei-, mind a feketefenyőre nézve én sem az átlagmagasság, hanem a biológiai felsőmagasság alapulvételével szerkesztettem meg, illetve adom itt közre az 1. és 2. ábra formájában.

Az ábrákból láthatólag a biológiai felsőmagassággal jellemzett termőhelyi szórásmezőket az erdei- és a feketefenyvesekre egyaránt tíz (I—X) osztályra bontottam fel.

A szórásmezők osztályokra való bontását a mértani haladványos eljárással hajtottam végre (6). Így az osztályok szélessége, mindkét esetben, felülről le-

Erdeifenyveseink magassági (termőhelyi) osztályozó-mércéje

1. táblázat

Kor	Termőhelyi határsorszám, illetve termőhelyi osztály										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
év	biológiai felsőmagasság, méterben										
5	5,45	3,87	2,75	1,96	1,39	0,70	0,99	0,50	0,36	0,25	0,18
10	10,85	8,09	6,04	4,51	3,36	2,51	1,87	1,40	1,04	0,78	0,58
15	15,73	12,14	9,38	7,24	5,59	4,32	3,33	2,57	1,99	1,53	1,19
20	19,59	15,59	12,40	9,87	7,85	6,25	4,97	3,96	3,15	2,51	1,99
25	22,30	18,24	14,92	12,21	9,99	8,17	6,68	5,47	4,47	3,66	2,99
30	24,30	20,33	17,01	14,24	11,92	9,97	8,34	6,98	5,84	4,89	4,09
35	26,03	22,14	18,83	16,01	13,62	11,58	9,85	8,38	7,13	6,06	5,16
40	27,57	23,71	20,39	17,54	15,08	12,97	11,16	9,60	8,25	7,10	6,11
45	28,95	25,10	21,76	18,87	16,36	14,19	12,30	10,67	9,25	8,02	6,96
50	30,18	26,33	22,97	20,04	17,49	15,25	13,31	11,61	10,13	8,84	7,71
55	31,29	27,43	24,04	21,07	18,47	16,19	14,19	12,44	10,90	9,56	8,38
60	32,29	28,41	25,00	21,99	19,35	17,02	14,98	13,18	11,59	10,20	8,98
65	33,20	29,30	25,85	22,81	20,13	16,77	15,68	13,84	12,21	10,78	9,51
70	34,03	30,10	26,62	23,55	20,83	18,42	16,30	14,41	12,75	11,28	9,97
75	34,80	30,83	27,32	24,21	21,45	19,01	16,84	14,92	13,22	11,71	10,38
80	35,51	31,51	27,95	24,80	22,01	19,53	17,32	15,37	13,64	12,10	10,74
85	36,17	32,12	28,53	25,33	22,50	19,98	17,75	15,76	14,00	12,43	11,04
90	36,77	32,68	29,04	25,81	22,94	20,39	18,12	16,10	14,31	12,72	11,31
95	37,32	33,18	29,50	26,23	23,33	20,74	18,44	16,40	14,58	12,97	11,53
100	37,83	33,64	29,92	26,61	23,67	21,05	18,72	16,65	14,81	13,17	11,71
105	38,30	34,07	30,30	26,95	23,97	21,32	18,96	16,87	15,00	13,34	11,87
110	38,73	34,44	30,63	27,24	24,23	21,55	19,17	17,04	15,16	13,48	11,99
115	39,12	34,79	30,93	27,51	24,46	21,75	19,34	17,20	15,29	13,60	12,09
120	39,47	35,09	31,20	27,74	24,60	21,92	19,49	17,33	15,40	13,69	12,18
125	39,80	35,37	31,44	27,84	24,83	22,07	19,61	17,43	15,49	13,77	12,24
130	40,09	35,62	31,65	28,12	24,98	22,20	19,72	17,52	15,57	13,83	12,29
135	40,36	35,84	31,94	28,27	25,11	22,30	19,87	17,59	15,63	13,88	12,33
140	40,60	36,05	32,00	28,41	25,23	22,40	19,88	17,65	15,67	13,91	12,35
145	40,82	36,23	32,15	28,53	25,33	22,48	19,95	17,70	15,71	13,94	12,38
150	41,02	36,39	32,29	28,64	25,41	22,54	20,00	17,74	15,74	13,96	12,39

Kor	Termőhelyi határsorszám, illetve termőhelyi osztály										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
év	biológiai felsőmagasság, méterben										
5	4,10	2,90	2,06	1,46	1,03	0,73	0,52	0,37	0,26	0,18	0,13
10	8,50	6,52	5,00	3,84	2,94	2,26	1,73	1,33	1,02	0,78	0,60
15	12,72	10,14	8,09	6,45	5,14	4,15	3,27	2,60	2,08	1,66	1,32
20	16,59	13,50	10,98	8,94	7,27	5,92	4,81	4,92	3,19	2,59	2,11
25	19,88	16,39	13,52	11,15	9,19	7,58	6,25	5,15	4,25	3,50	2,89
30	22,60	18,82	15,68	13,06	10,87	9,06	7,54	6,28	5,23	4,36	3,63
35	24,76	20,79	17,46	14,66	12,32	10,34	8,69	7,29	6,13	5,14	4,32
40	26,33	22,28	18,85	15,95	13,49	11,42	9,66	8,17	6,91	5,85	4,95
45	27,56	23,46	19,97	17,00	14,48	12,32	10,49	8,93	7,60	6,47	5,51
50	28,56	24,43	20,90	17,88	15,29	13,08	11,19	9,57	8,19	7,00	5,99
55	29,41	25,25	21,68	18,61	15,98	13,72	11,78	10,11	8,68	7,45	6,40
60	30,15	25,95	22,34	19,23	16,55	14,24	12,16	10,55	9,08	7,82	6,73
65	30,80	26,56	22,91	19,76	17,04	14,69	12,67	10,93	9,43	8,13	7,01
70	31,38	27,10	23,41	20,22	17,46	15,08	13,03	11,25	9,72	8,39	7,25
75	31,88	27,57	23,84	20,61	17,82	15,41	13,33	11,52	9,96	8,62	7,45
80	32,34	27,99	24,22	20,96	18,14	15,70	13,59	11,76	10,17	8,81	7,62
85	32,74	28,35	24,55	21,26	18,41	15,94	13,80	11,95	10,35	8,96	7,76
90	33,11	28,68	24,85	21,52	18,65	16,15	13,99	12,12	10,50	9,10	7,88
95	33,44	28,98	25,11	21,76	18,85	16,34	14,15	12,27	10,63	9,21	7,98
100	33,73	29,23	25,33	21,95	19,03	16,49	14,29	12,38	10,73	9,30	8,06
105	34,00	29,46	25,53	22,12	19,17	16,61	14,40	12,48	10,81	9,37	8,12
110	34,25	29,67	25,71	22,27	19,30	16,72	14,48	12,55	10,87	9,42	8,16
115	34,47	29,86	25,86	22,40	19,40	16,80	14,55	12,60	10,92	9,46	8,19
120	34,68	30,02	25,99	22,50	19,48	16,86	14,60	12,64	10,94	9,47	8,20
125	34,87	30,17	26,10	22,59	19,54	16,91	14,63	12,66	10,95	9,48	8,20
130	35,04	30,30	26,20	22,66	19,59	16,94	14,65	12,67	10,95	9,47	8,19
135	35,20	30,42	26,28	22,71	19,63	16,96	14,65	12,66	10,94	9,45	8,17
140	35,33	30,52	26,35	22,75	19,65	16,96	14,65	12,65	10,92	9,43	8,14
145	35,50	30,63	26,42	22,80	19,67	16,97	14,62	12,63	10,90	9,40	8,11
150	35,63	30,71	26,47	22,82	19,67	16,96	14,62	12,60	10,86	9,36	8,07

felé, vagyis a legjobb termőhelyektől a leggyengébbek felé haladva fokozatosan szűkül.

Azokat a biológiai felsőmagassági értékeket, amelyeket a szórásmezők, illetve az egyes termőhelyi osztályok határgörbéin lévő kis körök jeleznek, az erdeifenyő esetében az 1. táblázat, a feketefenyőre vonatkozólag pedig a 2. táblázat foglalja magában.

A táblázatok alkalmazásakor a kimutatott életkoroktól eltérő korú állományok termőhelyi osztályba való sorozásával kapcsolatban némi közbesítő számításra van adott esetben szükség. Ez azonban a fatermési táblák használatából már ismert és egészen megszokott dolog.

A termőhelyi osztályok szélességének szűkülése felülről lefelé haladva — (avagy megfordítva: tágulása alulról felfelé emelkedve) — azonos korban viszonylag egyenlő. Például a 80. évben az erdeifenyőre nézve $p_{E_f} = 100$

$$(H_{f1} - H_{f2}) : H_{f2} = (H_{f2} - H_{f3}) : H_{f3} = (H_{f10} - H_{f11}) : H_{f11} = 12,71\%$$

A feketefenyőre nézve pedig ugyanilyen értelmezéssel, illetve ugyanígy számítva, és példaképpen ugyancsak a 80. évben $p_{F_f} = 15,55\%$. Valahány életkorra a szélességek százalékos értékének alakulását a 3. ábra mutatja.

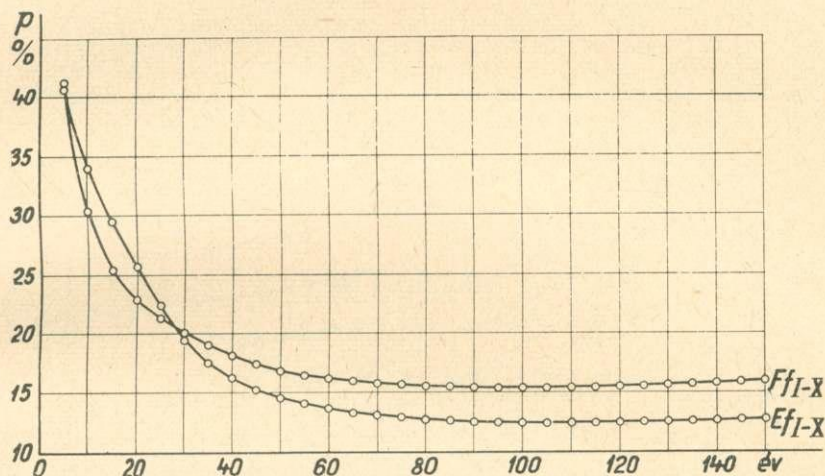
A 3. ábrán az E_{f-X} jelű görbe az erdeifenyőre, az F_{f-X} jelű a feketefenyőre vonatkozik. A p értékek a két fafajra — (kivéve a görbék keresztezési pontjának megfelelő életkort: a 28 évet) — ugyanabban a korban többé-kevésbé eltérnek egymástól. De nem is lehetnek egyenlők egymással. Az ellenben bizonyos, hogy a feketefenyő termőhelyi szórásmezőjében a megalakított tíz osztály a 28. év előtt viszonylag finomabb, ettől fogva pedig nagyvonalúbb megkülönböztetést jelent, mint az erdeifenyő esetében. Az eltérés a két faj p gör-

béje, illetve p értékei között azonban még akkor is ± 5 százalékon belül marad, amikor a különbség a legnagyobb értéket veszi fel.

Egyébként a két osztályozó-mérce igen hasonlít egymásra.

Arra a kérdésre, hogy a feketefenyvesek mércéje voltaképpen hogyan viszonylik az erdeifenyvesekéhez, a 4. ábra ad szemléletes választ.

Az ábra azt mutatja, hogy azok a felsőmagassági értékek, amelyeket a feketefenyvesekre nézve a 2. ábrán az 1, 3, 5, 7, 9 és 11 számjelű görbéken látható kis körök jeleznek, hány százalékát teszik az erdeifenyvesekre vonatkozólag az 1. ábrán feltüntetett 1, 3, 5, 7, 9 és 11 számjelű görbéken levő kis körök képviselte felsőmagassági értékeknek — magától értetődőleg mindig az azonos számjelű görbéknek, illetve felsőmagassági értéksoroknak ugyanarra a korra vonatkozó tagjait állítva egymással arányba.

3. ábra. Az osztályzélességek százalékos értékének (p) alakulása erdeifenyveseink ($EfI-X$) és feketefenyveseink ($FfI-X$) biológiai felsőmagassági (termőhelyi) osztályozó-mércéjénél az életkor (év) függvényében

S ezzel egyszerismind rávilágít az ábra pl. a következőkre is:

1. A legjobb termőhelyi minőségű feketefenyves a biológiai felsőmagasságával 40 éves korban nagyon megközelíti ugyan a legjobb termőhelyi minőségű erdeifenyvest, de aztán lassanként egyre inkább lemarad mellőle.

2. A legrosszabb termőhelyi minőségű feketefenyves a biológiai felsőmagasságával 15 éves korban mintegy jó 10%-kal túlszárnyalja a legrosszabb termőhelyi minőségű erdeifenyvest, ettől fogva azonban viszonylag zuhanásszerűen esik vissza.

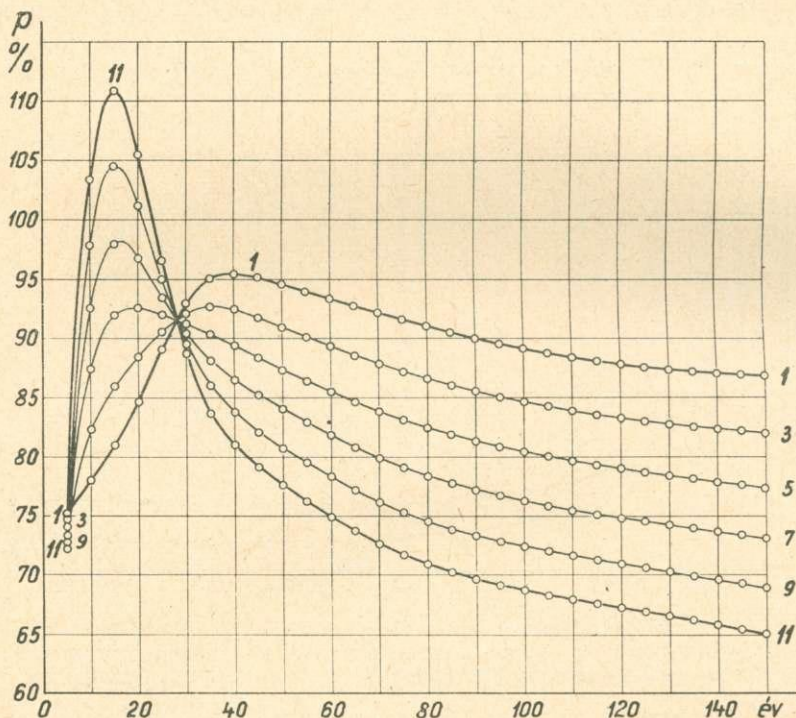
3. A rosszabb termőhelyi minőségű feketefenyves biológiai felsőmagassága a rosszabb termőhelyi minőségű erdeifenyves biológiai felsőmagasságától mind a tetőzés életkora előtt, mind pedig utána viszonylag nagyobb mértékben marad le, mint a jobb termőhelyi minőségű erdeifenyves biológiai felsőmagasságától.

Messzemenőbb következtetéseket azonban ezeknek az összefüggéseknek az alapján nemigen szabad tennünk, mert hiszen amikor itt pl. „a legjobb termőhelyi minőségű” feketefenyvesről és ugyancsak „a legjobb termőhelyi minőségű” erdeifenyvesről esik szó, minden bizonnyal nem azonos termőhelyen tenyésztő állományokat hasonlítunk össze, márpedig a tárgyilagosság ezt föltétle-

nül megkövetelné. Éppen ilyen tekintetben vár a termőhelykutatóinkra, illetve az erdőtipológusainkra még igen sok tennivaló.

Végezetül vissza kell még térnem néhány szóra a biológiai felsőmagasságra, mint a faállomány termőhelyi minőségének a jellemzésére legalkalmasabb tényezőre.

Eiológiai felsőmagasságon tudvalevőleg a szomszédjaikhoz képest legmagasabb fák magasságának egyszerű (számtani) átlagértékét értjük, és azért mondjuk róla, hogy a faállomány termőhelyi minőségének s ezzel egyszersmind a

4. ábra. Feketefenyveseink és erdeifenyveseink biológiai felsőmagassági (termőhelyi) osztályozó-mércéjének százalékos viszonya (p), az életkor (év) függvényében

termőhely termőerejének a jellemzésére a legalkalmasabb tényező, mert

- a megállapítása (kiszámítása) szerfölött egyszerű;
- a kiszámításához szükséges magassági mintavételekből a szubjektivitást jobban ki lehet zárni, mint az átlagmagasságnak a megállapításával kapcsolatos mintavételekből;
- számmértéke az ápoló-nevelő vágások következtében nemigen változik meg; s így a kívánt célra történő alkalmazása nem vezet logikai ellentmondásra;
- alkalmazásával szakszerűen hasonlíthatók össze a meggyérített állományok a gyérítetlenekkel, illetve a fényigényes fajok tenyészetei az árnyék-tűrőkével.

Mindez igaz, s éppen ezért a biológiai felsőmagasság fogalma, illetve adott esetben a számmértékének megállapítása és az összehasonlításokban alaptényezőként való felhasználása a termőhelyi, faállányszerkezeti, erdőtipológiai stb.

vizsgálatokban ma már semmiképpen sem nélkülözhető. Ami azonban a továbbiakat illeti, meglehet, hogy a faállomány termőhelyi minőségének a jellemzésére még célszerűbbnek fog bizonyulni egyenesen a V-fák magasságának a számtani átlagértékét alkalmaznunk. Ebben az esetben a termőhelyi minőség jellemzésére szolgáló átlagérték kiszámításánál az alkalomadtán ismételten minősítésre kerülő faállomány életkorától függetlenül mindig ugyanannyi fának és ugyanazoknak a fának a magasságát kellene számbavennünk, és ez véleményem szerint előnyös volna.

IRODALOM

1. *Magyar János*: Erdei-, fekete-, luc- és vörösfenyveseink átlagmagassági (termőhelyi) szórásmezeje. Az Erdő, 1961. 1. sz. 11—15. old. — 2. *Id. Greiner Lajos*: Termési táblák. Lőcse, 1886. — 3. *Vlaszaty Ödön*: Az erdei- és feketefenyő termőhelyigénye a nyírségi és a Duna—Tisza-közi homokon. Erdészeti Kutatások, 1955. 3. sz. 85—108. old. — 4. *Fekete Zoltán*: Akác-fatermesi táblák a Magyar Alföld számára. Sopron, 1937. — 5. *Magyar János*: Az egykorú állomány felsőmagassága. Erdészeti Lapok, 1941. 101—107. old. — 6. *Magyar János*: Egyszerű eljárás a termőhelyi osztályoknak arányos különbségekkel való alakítására. Erdészeti Lapok, 1938. 330—335. old.

A Jászság

DR. BABOS IMRE

Felvetődött a kérdés: tájak vagy termőhelytipusok alapján gazdálkodjunk-e a jövőben az erdők területén? A kérdésre válaszolni kell.

A fajok természetes elterjedését, mesterséges telepítését, fő- vagy elegyfaként az állományokba történő beépülésük lehetőségeit elsősorban a makroklima, a domborzati formák, az alapkőzet és a tengerszint fölötti magassági fekvés határozza meg. A felsorolt tényezők azonossága, ehhez kapcsolódva a fajok természetes településének a határai, az erdőgazdasági tájra jellemzők.

Megismétlem: erdőgazdasági táj az a változó nagyságú, földrajzilag összefüggő, meghatározott domborzatú és makroklimájú terület, amelyen a nagyjából azonos alapkőzetből származó, egymástól a termőképességükben eltérő termőhelyeken jellemző és jellegzetes növekedésű fajok állományai találják meg az életfeltételeiket s azokban az erdőgazdálkodás tennivalói egységesíthetők. Minél kifejezőbbek a domborzati formák, a szintkülönbségek, annál nagyobb a helyi klímahatás elkülönülése, a kialakuló talajok típusainak, felépítésének az eltérése, a talajlehardás, a víz- és szélérozió mértéke és következménye. Ezek összhatásaként jönnek létre az egymástól eltérő termőhelyek, amelyek mindegyikén jellegzetes, megtelepülő vagy megtelepíthető, lágyszárú vagy fás növényzet találja meg az életlehetőségeit.

Tájon belül a termőhelyi eltérések módosítják a fajok növekedését, a fa-tömegtermesztés feltételeit. A termőhelyek eltérései, gyakorisága a tájra jellemző lehet. A termőhelyek maradéktalan, potenciális hasznosítását a tájon belül megfelelő célállományok kialakításával, vendégfajok beépítésével kell megoldani. A termőhelyek mozaikszerű elhelyezkedése, területnagysága, potenciális hasznosítása eltérő és nem általánosítható.

A táj és a termőhely tehát egymástól nagyságrendileg eltérő fogalom. Elvileg lehetséges, hogy a tájat egyetlen, síkfekvésű termőhely alkossa. Gyakorlatilag azonban mindig több, sőt sokféle termőhely van a tájban.